

Some Dilemmas Encountered by Onegin Translators

Ulrik Franke

www.onegin.se

The interplay between content and form

Dilemma class #1: Cultural, historical, and literary references

Terms specific to time and place

С утра дом Лариных гостями
Весь полон; целыми семьями
Соседи съехались в возках,
В кибитках, в бричках и в санях.

Falen:

Since dawn Dame Larin's near relations
Have filled the house; whole congregations
Of neighbour clans have come in drays,
Kibitkas, britzkas, coaches, sleighs.

Från morgonstund familjers myller
och grannar, gäster huset fyller
som körts med släd- och vagntransport
av britjka- och kibitka-sort. ([V:25](#))

Hofstadter:

From dawn, the Larin household's bustling
With guests; whole family packs come hustling
In carriagies, kibitkas, sleighs,
And britskas drawn by roans and bays.

People and the passage of time

По имени Владимир Ленский,
С душою прямо геттингенской,
Красавец, в полном цвете лет,
Поклонник Канта и поэт.

Vladimir Lenskij, så han hette,
åt Göttingen hans hjärta vette;
en man med ungdomsfagra drag,
poet som fann i Kant behag. ([II:6](#))

Hofstadter:

”Vladimir Lensky”, he was known as;
In Göttingen he’d lately grown as
A poet and a fan of Kant.
He was a handsome young savant.

Literature specific to time and place

Припомни, что сказал сатирик!
Чужого толка хитрый лирик
Ужели для тебя сносней
Унылых наших рифмачей? —

Strange Logic (Hofstadter)

The Other (Falen)

Meaning Strange (Elton/Briggs)

As Others See It (Nabokov)

Others' View (Johnston)

Their Views (Arndt)

Och minns satirikerns förklening
av skalden i *De andras mening!*
Fördrar du denna skälmestet,
men ingen vemodig poet?” [\(IV:33\)](#)

L'avis d'autrui (Legras)

Mots d'autrui (Markowicz)

Tyħux muclu (Pavić)

Dilemma class #2: Additional structure

Alphabetic enumeration

Татьяна в оглавлении кратком
Находит азбучным порядком
Слова: бор, буря, ведьма, ель,
Еж, мрак, мосток, медведь, мятель

I bokens index så hon letar,
bland orden alfabetiskt betar:
björn, bro, gran, häxa, igelkott,
skog, snöstorm, storm... om s-ord gott! ([V:24](#))

Hofstadter:

Thanks to its index she's explored her

Fears in alphabetical order:

Bear, blizzard, bridge, cat, crab, crane, ditch,

Ghost, hedgehog, snowstorm, stabbing, witch

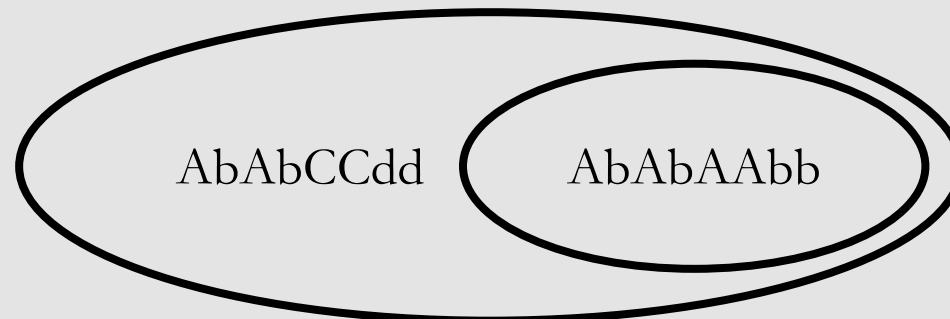

Special cases of the stanza

Не мадригалы Ленский пишет
В альбоме Ольги молодой;
Его перо любовью дышет,
Не хладно блещет остротой;
Что ни заметит, ни услышит
Об Ольге, он про то и пишет:
И полны истины живой
Текут элегии рекой.

Men Lenskij madrigal ej skriver
när Olgas albumblad fylls på;
hans kärlek pennan livskraft giver,
ej glans och vitsighetens sjå;
allt vad han hör och varsebliver
om Olga, det blir vad han skriver:
och lifsens sanning flödar så
i form av elegiers å.

([IV:31](#))

Special cases of the stanza

Falen:

No madrigals of mere convention
Does Olga's Lensky thus compose;
His pen breathes love, not pure invention
Or sparkling wit as cold as prose;
Whatever comes to his attention
Concerning Olga, *that* he'll mention;
And filled with truth's own vivid glows
A stream of elegies then flows.

Hofstadter:

No madrigals is Lensky writing
In Olga's book; he'd rather dream.
His pen breathes love; thereof he's plighting;
His words with frigid wit don't gleam.
His every sensing, every sighting,
Of Olga is whereof he's writing,
And elegies whose vibrant theme
Is vivid truth gush like a stream.

AbAbCCdd

AbAbAAbb

Repetitions

Так наше ветреное племя

(...)

Придет, придет и наше время,

И наши внуки в добрый час

Из мира вытеснят и нас!

И стал теперь ее кумир

Или задумчивый Вампир,

Или Мельмот, бродяга мрачный,

Иль Вечный Жид, или Корсар,

Или таинственный Сбогар.

Лорд Байрон прихотью удачной

Folk genom livet sorglöst skrider:

(...)

Men också vår tid, vår tid lider:

Tids nog trängs vi ur världen ut

av barnbarnen som ej vet hut! ([II:38](#))

det blir idolerna som styr:

ibland en tankfullt lagd vampyr,

ibland en jude dömd att vandra,

ibland en Melmoth, en korsar,

ibland en mystisk Jean Sbogar.

Men ingen Byrons nyck vill klandra

([III:12](#))

Repetitions

Страстей игру мы знали оба;
Томила жизнь обоих нас;
В обоих сердца жар угас;
Обоих ожидала злоба
Слепой Фортуны и людей
На самом утре наших дней.

vi två som sett passionens våda;
två liv som mest oss trampat på;
två hjärtan som knappt kunde slå;
vi två som ondska skulle skåda:
från fru Fortunas blinda dom,
från människor, i vår ungdoms blom. ([I:45](#))

Deutsch:

We both had played with passion, early
We both had wearied of the game;
The hearts of both now spurned the flame
And had grown ashen-cold and surly;
And both, though young, could but await
Men's malice and the stroke of Fate.

Dialog

— Я тут еще беды не вижу.
«Да, скука, вот беда, мой друг».
— Я модный свет ваш ненавижу;
Милее мне домашний круг,
Где я могу... — «Опять эклога!
Да полно, милый, ради Бога.
Ну что ж? ты едешь: очень жаль.
Ах, слушай, Ленский; да нельзя ль
Увидеть мне Филлиду эту,
Предмет и мыслей, и пера,
И слез, и рифм et cetera?..
Представь меня». — Ты шутишь. — «Нету».
— Я рад. — «Когда же?» — Хоть сейчас.
Они с охотой примут нас.

”Jag ser dock ännu ingen skada.”
”Av leda kan man skador få.”
”Jag avskyr stora världens svada,
själv föredrar jag hemmets vrå,
där jag kan...” ”Mera herdediktning!
Men milde Gud, ta ut din riktning,
bege dig du, vad gör det mig?
Men Lenskij, hör nu på och säg
kan jag få träffa denna flicka,
som blitt din pennas takt och ton,
din Phyllis och din tårs *raison*?”
”Du skämtar.” ”Nej då, låt oss sticka!”
”Vad glad jag blir.” ”Så när?” ”Direkt.
De är en väldigt gästfri släkt.” ([III:2](#))

Alphabets and languages

Предмет и мыслей, и пера,
И слез, и рифм et cetera?

som blitt din pennas takt och ton,
din Phyllis och din tårs *raison?*” ([III:2](#))

На отуманенном стекле
Заветный вензель *O* да *E*.

i rutans imma gick att se
ett monogram av *O* och *Je*. ([III:37](#))

Затем, что не всегда же мог
Beef-steaks и страсбургский пирог

ty han har inte alltid håg
till biffstek och Strasbourgpirog ([I:37](#))

ty han har inte alltid håg
till *борщ* och till Strasbourgpirog

Dilemma class #3: Self-reference

Tractable self-reference

- This sentence has six words. (FALSE)
- Den här meningen har sex ord. (TRUE)
- Это предложение имеет шесть слов. (FALSE)

In this case, even a moderately skilled translator can find solutions:

- This sentence consists of six words. (TRUE)
- Это предложение состоит из шести слов. (TRUE)

Self-reference to the language of the text (I)

И вот уже трещат морозы
И серебрятся средь полей...
(Читатель ждет уж рифмы *розы*;
На, вот возьми ее скорей!)

Och hör, nu redan knastrar frosten
och sprider silver på vart fält...
(Nu hämta som ett brev på posten
det frostrosrim som var beställt!) ([IV:42](#))

Hofstadter:

Frost's crackling, too, but still she's cozy
Amidst the fields' light silv'ry dust...
(You're all supposing I'll write "rosy",
as Pushkin did – and so I must!)

Self-reference to the language of the text (II)

В последнем вкусе туалетом
Заняв ваш любопытный взгляд,
Я мог бы пред ученым светом
Здесь описать его наряд;
Конечно б это было смело,
Описывать мое же дело:
Но *панталоны, фрак, жилет,*
Всех этих слов на русском нет;
А вижу я, винюсь пред вами,
Что уж и так мой бедный слог
Пестреть гораздо б меньше мог
Иноплеменными словами,
Хоть и заглядывал я встарь
В Академический словарь.

Med kläder enligt sista skriken
intresset ert jag kunde väckt
och se'n för vetenskapspubliken
beskrivit här hans klädedräkt.
Det vore tvivelsutan dristigt,
men för min diktning mindre listigt:
Ty pantalonger, frack och väst
är ord som ej i ryskan fäst.
Dock ser jag nu, jag kom till korta
ty dikten redan som den är
är rik på lånord här och där
och vore bättre med dem borta,
trots att jag läst och stirrat i
var skrift från vår Akademi. ([I:26](#))

Self-reference to the language of the text (II)

Но *панталоны, фрак, жилет*,
Всех этих слов на русском нет;

Hofstadter:

Still, *pantalons, frac* and *gilet*
Are foreign loan-words, sad to say

Rytter:

For *pantalons, gilet* og *frac*
vi vantar ord. Nei, mange takk!

Markowicz:

Or, *pantalon, frac* et *gilet*,
Ces *mots*, ils sentent le français

Self-reference to the language of the text (II)

В последнем вкусе туалетом
Заняв ваш любопытный взгляд,
Я мог бы пред ученым светом
Здесь описать его наряд;
Конечно б это было смело,
Описывать мое же дело:
Но *панталоны, фрак, жилет,*
Всех этих слов на русском нет;
А вижу я, винюсь пред вами,
Что уж и так мой бедный слог
Пестреть гораздо б меньше мог
Иноплеменными словами,
Хоть и заглядывал я встарь
В Академический словарь.

Med kläder enligt sista skriken
intresset ert jag kunde väckt
och se'n för vetenskapspubliken
beskrivit här hans klädedräkt.
Det vore tvivelsutan dristigt,
men för min diktning mindre listigt:
Ty pantalonger, frack och väst
är ord som ej i svenskan fäst.
Dock ser jag nu, jag kom till korta
ty dikten redan som den är
är rik på lånord här och där
och vore bättre med dem borta,
trots att jag läst och lånat från
en ordbok av de Aderton.

Self-reference to the language of the text (III)

Еще предвижу затрудненья:
Родной земли спасая честь,
Я должен буду, без сомненья,
Письмо Татьяны перевести.
Она по-русски плохо знала,
Журналов наших не читала,
И выражалася с трудом
На языке своем родном,
Итак, писала по-французски...
Что делать! повторяю вновь:
Доныне дамская любовь
Не изъяснялася по-русски,
Доныне гордый наш язык
К почтовой прозе не привык.

Jag anar ännu ett dilemma,
ty äras bör vår fosterjord
och därför blir Tatjanas stämma
här översatt med mina ord.
I ryskan brast hon ganska mycket,
hon läste knappt ett tidningsstycke,
och modersmålets meningsföljd
för henne var i dunkel höljd.
På franska blev så brevet skrivet...
Vad göra! ekar jag på nytt:
Vad damers kärlek har betytt
finns än på ryska ej beskrivet,
vårt stolta språk är obekant
med postens manusvariant. ([III:26](#))

Self-reference to the language of the text (III)

Письмо Татьяны предо мною;
Его я свято берегу,
Читаю с тайною тоскою
И начитаться не могу.
Кто ей внушал и эту нежность,
И слов любезную небрежность?
Кто ей внушал умильный вздор,
Безумный сердца разговор,
И увлекательный и вредный?
Я не могу понять. Но вот
Неполный, слабый перевод,
С живой картины список бледный,
Или разыгранный Фрейшиц
Перстами робких учениц:

Jag har Tatjanas brev framför mig;
en dold relik att vårda än,
jag läser och en sorg berör mig
men ändå läser jag igen.
Vem lärde henne ord så ömma,
men meningsbyggnad vårdslöst glömma?
Vem lärde henne vän se ut
fast hjärtat galet slår bakut,
så hon, fast vådlig, attraherar?
Det kan jag inte alls förstå.
Här har jag översatt ändå,
likt den som tavlans färg kalkerar,
likt den elev vars fingerfärd
blygt framför *Freischütz* utan flärd:

(III:31)

!

